

Asia: VN/22377/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksen vaikutukset erilaisiin kotitalouksiin ovat monisyiset, mutta keskeisten yhteisvaikutusten arvioinnin puuttuminen esityksestä tekee sen arvioinnista vaikeaa. Naisasialiitto Unionin huoli on, että esitys iskee erityisen kovaa heikommassa asemassa oleviin kotitalouksiin, usein naisiin esim. yksinhuoltajuuden tai matalan palkkatason vuoksi, sekä useassa kohtaa lisää lapsiperheköyhyyttä. Erityisen tärkeätä näiden esitysten osalta olisi siis toteuttaa hyvän lainvalmistelukäytännön aikataulua kunnioittaen laaja sukupuolivaikutusten arviointi ja toimenpiteiden yhteisvaikutusten arviointi, ja tarvittaessa näiden valossa korjata esitystä. Monet nyt käsittelyssä olevat muutokset ovat yksittäisinä maltillisia, mutta kasautuessaan samoille ihmisille, esimerkiksi osatyöllisille yksinhuoltajille, niiden vaikutukset voivat olla kohtuuttomia ja tehdä arjesta selviytymisestä erittäin vaikeata tai mahdotonta. Tämän tutkiminen perusteellisesti ennen lainvalmistelussa etenemistä olisi keskeistä.

Naisasialiitto Unioni haluaa myös huomauttaa, että oikeus riittävään toimeentuloon on ihmisoikeus. Se on turvattu YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa, Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa, sekä Suomen perustuslaissa. YK:n lapsen oikeuksien komitea on vasta tänä kesänä suositellut Suomelle välttämään sellaisia sosiaaliturvaetuuksien leikkauksia, jotka heikentäisivät köyhyys- ja syrjäytymisvaarassa olevien lapsien toimeentuloa. Hallituksella on velvoite kunnioittaa näitä oikeuksia, ja syytä ottaa kansainvälisten ihmisoikeuselinten suositukset vakavasti. Tällaisenaan, ja puutteellisesti arvioituna, nämä esitettävät toimenpiteet asumistukien leikkauksiin viestivät välinpitämättömyydestä kansainvälisiä ihmisoikeusvelvoitteita kohtaan.

Työssä olevia, yleistä asumistukea saavia ruokakuntia oli Suomessa yli 68 000 vuonna 2022. Monella heistä on työkyvyn tai elämäntilanteen sanelemia reunaehtoja, jotka eivät mahdollista kokoaikatyön vastaanottamista, kuten esityksen perusteluissa linjataan. Ansiotulovähennyksestä luopuminen ei kannusta tätä suurta joukkoa ihmisiä töihin, vaan syventää näiden jo työssäkäyvien ihmisten köyhyyttä ja tekee sen välittömästi. Se myös lisää kannustinloukkuja sysäämällä ihmisiä

toimeentulotuen piiriin, ja voi heikentää erityisesti työmarkkinoilla heikossa asemassa olevien, pienipalkkaisten naisten ja esimerkiksi vasta suomalaisille työmarkkinoille tulleiden ihmisten työnteon kannattavuutta. On kestävä ajatus, että esimerkiksi perheen nuoren kesätyörahat voisivat vähentää perheen saamaa asumistukea, ja nuoren rahat jouduttaisiin käyttämään perheen asumiseen sen sijaan, että nuori itse saisi näillä rahoilla, usein pienituloisessa perheessä harvinaista käyttörahaa, omiin tarpeisiinsa.

Helsingissä asuminen on kallista ja Helsingin sitominen muuhun pääkaupunkiseutuun voi johtaa siihen, että monille pienituloisille tulee mahdottomaksi asua Helsingissä. Tämä saattaa tehdä esim. vuorotyötä naisvaltaisella matalapalkka-alalla tekevän arjen erittäin vaikeaksi muuttopaineen ja työpaikasta kasvavan etäisyyden vuoksi. Erityisen ongelmallista tämä on myös silloin, kun esimerkiksi pienituloisella yksinhuoltajaperheellä on valmiiksi kuormittava arki, jossa turvaverkot toimivat nykyisessä asuinpaikassa, mutta asumistuen laskeminen johtaa siihen, että on muutettava edullisemmalle alueelle. Turvaverkot eivät muuta mukana ja päiväkodin tai koulun vaihtaminen voi vaatia vanhemmalta, yksinhuoltajaperheen tapauksessa usein äidiltä, paljon aikaa ja huolenpitoa, mikä voi tehdä mahdottomaksi työnteon tai aiheuttaa pakon vähentää työtunteja. Mikäli tällaista muutosta pidetään tarkoituksenmukaisena tulisi sillä vähintään olla pitkä siirtymäaika, jotta valmiiksi haastavissa tilanteissa olevilla pienituloisilla perheillä olisi mahdollisuus varautua muutokseen ja selviytyä siitä.

Naisasialiitto Unioni katsoo, että asumistuen tason laskeminen heikentää toimeentuloa monilta heikommassa asemassa olevilta ryhmiltä kestävämmällä tavalla, mutta erityisen vaikealla tavalla jo yksinhuoltajien ja heidän lastensa kohdalla. Tämä lisää lapsiköyhyyttä ja asettaa pienituloisia yksinhuoltajia, jotka ovat usein naisia, erittäin hankalaan taloudelliseen asemaan.

Aromaa Eekku
Naisasialiitto Unioni ry